

Biotska raznoverstnost

V Evropi skoraj četrtini prostoživečih vrst grozi izumrtje.

Strategija EU za biotsko raznoverstnost do leta 2020

Biotska raznoverstnost – izjemna pestrost ekosistemov, vrst in rodov okoli nas – ni pomembna le sama po sebi, ampak zagotavlja različne ekosistemske storitve, od katerih smo odvisni, kot so hrana, pitna voda, opraševanje, zaščita pred poplavami itd.

Vendar je stanje biotske raznoverstnosti resno. V Evropi skoraj četrtini prostoživečih vrst grozi izumrtje, pri čemer je večina ekosistemov tako poškodovanih, da ne morejo več zagotavljati zelo pomembnih storitev. To slabšanje ekosistemov pomeni velikanske socialne in gospodarske izgube za EU.

Ključni vzroki za izgubljanje biotske raznoverstnosti, kot so spreminjanje habitatov, čezmerno izkoriščanje naravnih virov, vnašanje invazivnih tujih vrst in njihovo širjenje ter podnebne spremembe, so postali izrazitejši, zato so se zmanjšali pozitivni vplivi ukrepov za zaustavitev izgubljanja biotske raznoverstnosti.

Evropska komisija je maja 2011 sprejela novo strategijo, ki določa okvir za ukrepanje EU v naslednjih desetih letih, da bo dosežen krovni cilj v zvezi z biotsko raznoverstnostjo za leto 2020, ki so ga določili voditelji EU marca 2010.

Strategija temelji na šestih ciljih, ki se medsebojno podpirajo in obravnavajo glavne vzroke za izgubljanje biotske raznoverstnosti, pri čemer je njihov cilj zmanjšati ključne pritiske na naravo in ekosistemske storitve v EU. Vsak cilj je dodatno razdeljen na sklop časovno omejenih ukrepov in druge s tem povezane ukrepe.

Strategija se bo izvajala prek skupnega okvira za izvajanje, v katerem bodo sodelovale Evropska komisija in države članice v partnerstvu s ključnimi zainteresiranimi stranmi in civilno družbo. Temelji na zanesljivem referenčnem poročilu EU o stanju biotske raznoverstnosti in ekosistemov v Evropi, ki bo uporabljeno kot podlaga za spremljanje napredka.

Poleg tega bo EU še naprej dejavna na mednarodni ravni in bo pomagala zagotoviti, da bodo izpolnjene zaveze glede biotske raznoverstnosti na mednarodni ravni, ki so bile sprejete na konferenci pogodbenic Konvencije o biološki raznoverstnosti v Nagoji na Japonskem leta 2010.

narava

EVROPSKA
KOMISIJA

Vizija EU za leto 2050

Do leta 2050 bodo biotska raznovrstnost Evropske unije ter ekosistemskih storitev, ki jih zagotavlja, tj. njen naravni kapital, zavarovane, ocenjene in ustrezno obnovljene zaradi lastne vrednosti biotske raznovrstnosti ter zaradi nepogrešljivosti biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev za človekovo blaginjo in gospodarsko uspešnost, da bi se lahko izognili uničujočim spremembam, povezanim z izgubo biotske raznovrstnosti.

Krovni cilj EU za leto 2020

Zaustaviti izgubljanje biotske raznovrstnosti in slabšanje ekosistemskih storitev v EU do leta 2020 in jih, kolikor je mogoče, obnoviti ter obenem povečati prispevek EU k preprečevanju izgubljanja biotske raznovrstnosti na svetovni ravni.

CILJ 1: POPOLNO IZVAJANJE DIREKTIV O PTICAH IN HABITATIH

Zaustavitev slabšanja stanja vseh vrst in habitatov, ki jih zajema naravovarstvena zakonodaja EU, ter opazno in izmerljivo izboljšanje njihovega stanja, tako da bo v primerjavi s sedanjimi ocenami do leta 2020: (i) 100 % več ocen habitatov in 50 % več ocen vrst v skladu z direktivo o habitatih pokazalo izboljšano stanje ohranjenosti ter (ii) 50 % več ocen vrst v skladu z direktivo o pticah pokazalo varno ali izboljšano stanje.

Ukrep 1: Dokončanje vzpostavitve omrežja Natura 2000 in zagotovitev dobrega upravljanja

1. a) Države članice in Komisija bodo zagotovile, da bo faza vzpostavljanja Nature 2000, vključno z morskim okoljem, v veliki meri dokončana do leta 2012.
1. b) Države članice in Komisija bodo še naprej vključevale varstvo vrst in habitatov ter zahteve glede upravljanja v ključne politike na področju rabe zemljišč in voda na območjih Natura 2000 ter drugih območjih.
1. c) Države članice bodo za vsa območja Natura 2000 zagotovile pravočasno pripravo in izvajanje načrtov upravljanja ali enakovrednih instrumentov, ki določajo ukrepe za ohranjanje in obnavljanje.
1. d) Komisija bo skupaj z državami članicami do leta 2012 vzpostavila postopek za spodbujanje izmenjave izkušenj, dobrih praks in čezmejnega sodelovanja na področju upravljanja Nature 2000 znotraj biogeografskih okvirov, določenih v direktivi o habitatih.

Ukrep 2: Zagotovitev primernega financiranja območij Natura 2000

- 2.) Komisija in države članice bodo zagotovile potrebna sredstva in spodbude za omrežje Natura 2000, vključno z instrumenti financiranja EU, v okviru prihodnjega večletnega finančnega okvira. Komisija bo leta 2011 predstavila svoje stališče glede financiranja Nature 2000 v prihodnjem večletnem finančnem okviru.

Ukrep 3: Povečanje ozaveščenosti in vključenosti zainteresiranih strani ter izboljšanje izvajanja

3. a) Komisija bo skupaj z državami članicami do leta 2013 pripravila in začela obsežno kampanjo obveščanja o Naturi 2000.
3. b) Komisija in države članice bodo izboljšale sodelovanje s ključnimi sektorji in nadaljevale pripravo smernic, da bi izboljšale njihovo razumevanje zahtev naravovarstvene zakonodaje EU in njeno vrednost pri spodbujanju gospodarskega razvoja.

3. c) Komisija in države članice bodo olajšale izvajanje direktiv o naravi z zagotavljanjem posebnih programov izobraževanja o Naturi 2000 za sodnike in javne tožilce ter z razvojem zmožljivosti za spodbujanje njihovega večjega spoštovanja.

Ukrep 4: Izboljšanje ter racionalizacija spremljanja in poročanja

4. a) Komisija bo skupaj z državami članicami do leta 2012 pripravila nov sistem poročanja EU o pticah, nadalje razvila sistem poročanja v skladu s členom 17 direktive o habitatih ter izboljšala pretočnost, dostopnost in ustreznost podatkov o Naturi 2000.
4. b) Komisija bo v sklopu evropskega informacijskega sistema za biotsko raznovrstnost oblikovala namensko orodje IKT, da bi izboljšala dostopnost podatkov in njihovo uporabo do leta 2012.

CILJ 2: OHRANJANJE IN OBNOVITEV EKOSISTEMOV IN NJIHOVIH STORITEV

Do leta 2020 bodo ekosistemi in njihove storitve ohranjeni in izboljšani z vzpostavitvijo zelene infrastrukture ter obnovitvijo najmanj 15 % poškodovanih ekosistemov.

Ukrep 5: Izboljšanje znanja o ekosistemih in njihovih storitvah v EU

5. Države članice bodo s pomočjo Komisije do leta 2014 kartirale ter ocenile stanje ekosistemov in njihovih storitev na svojih nacionalnih ozemljih, ocenile ekonomsko vrednost teh storitev in spodbujale vključitev teh vrednosti v sisteme računovodstva ter poročanja na ravni EU in nacionalni ravni do leta 2020.

Ukrep 6: Določitev prednostnih nalog za obnovo in spodbujanje uporabe zelene infrastrukture

6. a) Do leta 2014 bodo države članice s pomočjo Komisije pripravile strateški okvir za določitev prednostnih nalog glede obnove ekosistemov na podnacionalni in nacionalni ravni ter na ravni EU.
6. b) Komisija bo do leta 2012 pripravila strategijo za zeleno infrastrukturo, da bi v EU spodbudila uporabo zelene infrastrukture v mestih in na podeželju, tudi prek spodbud za privabljanje vnaprejšnjih naložb v projekte zelene infrastrukture in ohranjanje ekosistemskih storitev, na primer z bolj usmerjenimi tokovi financiranja EU in javno-zasebnimi partnerstvi.

Ukrep 7: Preprečevanje neto izgub biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev

- 7.a) V sodelovanju z državami članicami bo Komisija do leta 2014 oblikovala metodologijo za ocenjevanje vpliva projektov, načrtov in programov, ki jih financira EU, na biotsko raznovrstnost.
- 7.b) Komisija bo nadaljevala delo, da bi do leta 2015 pripravila predlog pobude ter tako preprečila neto izgube ekosistemov in njihovih storitev (npr. prek nadomestil ali izravnalnih shem).

Cilj 3: Povečanje prispevka kmetijstva in gozdarstva k ohranjanju in izboljšanju biotske raznovrstnosti

3. A) Kmetijstvo: do leta 2020 čim bolj povečati kmetijska območja travinja, ornih zemljišč in trajnih nasadov, za katere veljajo ukrepi v okviru SKP, ki so povezani z biotsko raznovrstnostjo, da bi zagotovili ohranjanje biotske raznovrstnosti in dosegli izmerljivo izboljšanje stanja ohranjenosti vrst in habitatov, ki so odvisni od kmetijstva ali to nanje vpliva, ter izboljšanje zagotavljanja ekosistemskih storitev v primerjavi z referenčnim poročilom EU iz leta 2010, s čimer bi se prispevalo h krepitvi trajnostnega upravljanja.

3. B) Gozdomi: do leta 2020 bodo vzpostavljeni načrti za gospodarjenje z gozdovi ali enakovredni instrumenti v skladu s trajnostnim upravljanjem gozdov (TUG) za vse gozdove, ki so v javni lasti, in gozdna gospodarstva nad določeno velikostjo (določile jo bodo države članice ali regije in jo vključile v svoje programe razvoja podeželja), ki prejemajo sredstva v okviru politike EU za razvoj podeželja, da bi dosegli izmerljivo izboljšanje stanja ohranjenosti vrst in habitatov, ki so odvisni od gozdarstva ali to nanje vpliva, ter izboljšanje zagotavljanja s tem povezanih ekosistemskih storitev v primerjavi z referenčnim poročilom EU iz leta 2010.

Ukrep 8: Okrepitev neposrednih plačil za okoljske javne dobrine v skupni kmetijski politiki EU

- 8.a) Komisija bo predlagala, da bodo neposredna plačila v okviru SKP nagrajevala doseganje okoljskih javnih dobrin, ki presegajo navzkrižno skladnost (npr. trajne pašnike, travno rušo, kolobarjenje, ekološko praho, omrežje Natura 2000).
- 8.b) Komisija bo predlagala izboljšanje in poenostavitev standardov za navzkrižno skladnost dobrih kmetijskih in okoljskih pogojev (Good Agricultural and Environmental Conditions – GAEC) ter po začetku izvajanja okvirne direktive o vodah in določitvi operativnih obveznosti kmetov preučila možnost vključitve navedene direktive v področje uporabe navzkrižne skladnosti, da bi se izboljšalo stanje vodnih ekosistemov na podeželju.

Ukrep 9: Večja usmerjenost razvoja podeželja v ohranjanje biotske raznovrstnosti

- 9.a) Komisija in države članice bodo v strategije in programe za razvoj podeželja vključile količinsko opredeljene cilje za biotsko raznovrstnost, ukrepe pa prilagodile regionalnim in lokalnim potrebam.
- 9.b) Komisija in države članice bodo vzpostavile mehanizme za spodbujanje sodelovanja med kmeti in gozdarji, da bi dosegle stalnost krajinskih značilnosti, zaščito genskih virov in druge mehanizme sodelovanja za varstvo biotske raznovrstnosti.

Ukrep 10: Ohranjanje genske raznovrstnosti v kmetijstvu v Evropi

10. Komisija in države članice bodo spodbujale izvajanje kmetijsko-okoljskih ukrepov za podporo genski raznovrstnosti v kmetijstvu in preučile možnosti za pripravo strategije za ohranjanje genske raznovrstnosti.

Ukrep 11: Spodbujanje lastnikov gozdov k varovanju in izboljševanju biotske raznovrstnosti gozdov

- 11.a) Države članice in Komisija bodo spodbujale sprejetje načrtov gospodarjenja, med drugim prek uporabe ukrepov za razvoj podeželja in programa LIFE+.
- 11.b) Države članice in Komisija bodo spodbujale inovativne mehanizme (npr. plačila za ekosistemske storitve) za financiranje ohranjanja in obnavljanja ekosistemskih storitev, ki jih zagotavljajo večnamenski gozdovi.

Ukrep 12: Vključitev ukrepov za biotsko raznovrstnost v načrte za gospodarjenje z gozdovi

12. Države članice bodo zagotovile, da bodo načrti za gospodarjenje z gozdovi ali enakovredni instrumenti vključevali kar največ naslednjih ukrepov:
 - ohranjanje optimalnih ravni odmrlega lesa ob upoštevanju regionalnih razlik, na primer požarne ogroženosti ali morebitnih epidemij žuželk;
 - ohranjanje območij divjine;
 - ukrepe, ki temeljijo na ekosistemi, za povečanje požarne odpornosti gozdov v okviru shem za preprečevanje gozdnih požarov v skladu z dejavnostmi v sklopu evropskega informacijskega sistema za gozdne požare (European Forest Fire Information System – EFFIS);
 - namenske ukrepe, izoblikovane za gozdna območja omrežja Natura 2000;
 - zagotavljanje izvajanja pogozdovanja v skladu z vseevropskimi smernicami na operativni ravni za trajnostno gospodarjenje z gozdovi, zlasti v zvezi z raznolikostjo vrst in potrebo po prilagajanju podnebnim spremembam.

CILJ 4: ZAGOTOVITEV TRAJNOSTNE RABE RIBOLOVNIH VIROV

Doseganje največjega trajnostnega donosa do leta 2015. Doseganje porazdelitve starosti in velikosti populacije, ki je značilna za zdrave staleže, z upravljanjem ribištva brez večjega škodljivega vpliva na druge staleže, vrste in ekosisteme za podporo doseganju dobrega okoljskega stanja do leta 2020, kot je določeno v okvirni direktivi o morski strategiji.

Ukrep 13: Izboljšanje upravljanja z ribolovnimi viri

13. a) Komisija in države članice bodo ohranile in obnovile staleže rib do ravni, ki lahko zagotavljajo največji trajnostni donos na vseh območjih, kjer delujejo ribiška ladjevja EU, vključno z območji v pristojnosti regionalnih organizacij za upravljanje ribolova in vodami tretjih držav, s katerimi je EU sklenila partnerske sporazume o ribolovu.
13. b) Komisija in države članice bodo oblikovale in v okviru dolgoročnih načrtov upravljanja na področju skupne ribiške politike z nadzorom ulova izvajale pravila, ki temeljijo na pristopu največjega trajnostnega donosa. Navedeni načrti bi morali biti zasnovani tako, da bi ustrezali posebnim časovno opredeljenim ciljem, temeljiti pa bi morali na znanstvenem svetovanju in trajnostnih načelih.
13. c) Komisija in države članice bodo znatno pospešile svoje delo v zvezi z zbiranjem podatkov in tako podprle izvajanje največjega trajnostnega donosa. Ko bo navedeni cilj dosežen, bo znanstveno svetovanje namenjeno vključitvi ekoloških vidikov v opredelitev največjega trajnostnega donosa do leta 2020.

Ukrep 14: Odprava škodljivega vpliva na staleže rib, vrste, habitate in ekosisteme

14. a) EU bo zasnovala ukrepe za postopno odpravo zavržkov, izogibanje prilovom neželenih vrst in zavarovanje ranljivih morskih ekosistemov v skladu z zakonodajo EU in mednarodnimi obveznostmi.
14. b) Komisija in države članice bodo podpirale izvajanje okvirne direktive o morskii strategiji, vključno z zagotavljanjem finančnih spodbud prek prihodnjih finančnih instrumentov za ribištvo in pomorsko politiko za zavarovana morska območja (vključno z območji Natura 2000 in območji, vzpostavljenimi z mednarodnimi ali regionalnimi sporazumi). Navedeno bi lahko vključevalo obnavljanje morskih ekosistemov, prilagajanje ribolovnih dejavnosti in spodbujanje vključevanja sektorja v druge dejavnosti, na primer ekološki turizem, spremljanje in upravljanje morske biotske raznovrstnosti ter boj proti morskim odpadkom.

CILJ 5: BOJ PROTI INVAZIVNIM TUJIM VRSTAM

Do leta 2020 bodo invazivne tuje vrste in njihove poti identificirane in razvrščene po pomembnosti, prednostne vrste bodo nadzorovane ali iztrebljene, poti pa bodo nadzorovane, da se bosta preprečila pojavljanje in uveljavljanje novih invazivnih tujih vrst.

Ukrep 15: Okrepitev ureditev EU za zdravstveno varstvo rastlin in živali

15. Komisija bo do leta 2012 v ureditvi za zdravstveno varstvo rastlin in živali vključila dodatne vidike v zvezi z biotsko raznovrstnostjo.

Ukrep 16: Vzpostavitev namenskega instrumenta za invazivne tuje vrste

16. Komisija bo zapolnila vrzeli v politikah na področju boja proti invazivnim tujim vrstam s pripravo namenskega zakonodajnega instrumenta do leta 2012.

CILJ 6: POMOČ PRI ZAUSTAVITVI IZGUBLJANJA BIOTSKE RAZNOVRSTNOSTI NA SVETOVNI RAVNI

Do leta 2020 bo EU povečala svoj prispevek k zaustavitvi izgubljanja biotske raznovrstnosti na svetovni ravni.

Ukrep 17: Zmanjšanje posrednih vzrokov za izgubljanje biotske raznovrstnosti

17. a) V okviru vodilne pobude EU glede učinkovite rabe virov bo EU sprejela ukrepe (ki bodo lahko vključevali ukrepe na strani povpraševanja in/ali ponudbe) za zmanjšanje vpliva potrošniških vzorcev EU na biotsko raznovrstnost, zlasti za vire, ki imajo nanjo znaten negativen vpliv.
17. b) Komisija bo okrepila prispevek trgovinske politike k ohranjanju biotske raznovrstnosti ter obravnavala morebitne negativne učinke s sistematičnim vključevanjem biotske raznovrstnosti v trgovinska pogajanja in razgovore s tretjimi državami, z ugotavljanjem in ocenjevanjem potencialnega vpliva trgovinske liberalizacije in naložb na biotsko raznovrstnost prek predhodnih ocen učinka trgovine na trajnostni razvoj in naknadnih ocen ter s prizadevanjem za vključitev poglavja o trajnostnem razvoju, ki bo zagotavljalo pomembne okoljske določbe v okviru trgovine, vključno s cilji glede biotske raznovrstnosti, v vse nove trgovinske sporazume.
17. c) Komisija bo sodelovala z državami članicami in ključnimi za-interesiranimi stranmi, da bi zagotovila pravilne tržne signale za ohranjanje biotske raznovrstnosti, vključno z delom za reformiranje, postopno odpravo in ukinitve škodljivih subvencij na ravni EU in držav članic ter pozitivnimi spodbudami za ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostno rabo.

Ukrep 18: Zagotovitev dodatnih sredstev za ohranjanje biotske raznovrstnosti na svetovni ravni

18. a) Komisija in države članice bodo prispevale pravičen delež k mednarodnim prizadevanjem za znatno povečanje sredstev za biotsko raznovrstnost na svetovni ravni v sklopu mednarodnega postopka, katerega cilja sta ocena potreb po financiranju biotske raznovrstnosti in sprejetje ciljev za zagotovitev sredstev za biotsko raznovrstnost na enajsti konferenci pogodbenic Konvencije o biološki raznovrstnosti leta 2012.
18. b) Komisija bo izboljšala učinkovitost sredstev EU za biotsko raznovrstnost na svetovni ravni tudi prek podpore ocenam naravnega kapitala v državah prejemnicah ter priprave in/ali posodobitve nacionalnih strategij in akcijskih načrtov za biotsko raznovrstnost ter prek izboljšanja usklajevanja znotraj EU in s ključnimi donatorji zunaj EU pri izvajanju pomoči/projektov za biotsko raznovrstnost.

Ukrep 19: Razvojno sodelovanje EU, ki bo „varno za biotsko raznovrstnost“

19. Komisija bo nadaljevala sistematično preverjanje svojega delovanja na področju razvojnega sodelovanja, da bi čim bolj zmanjšala kakršen koli negativen vpliv na biotsko raznovrstnost, in za ukrepe, ki bodo verjetno znatno vplivali na biotsko raznovrstnost, pripravila strateške okoljske presoje in/ali presoje vplivov na okolje.

Ukrep 20: Pravna ureditev dostopa do genskih virov ter poštene in pravične delitve koristi, ki izhajajo iz njihove rabe

20. Komisija bo pripravila zakonodajni predlog za izvajanje Protokola iz Nagoje o dostopu do genskih virov ter poštene in pravične delitvi koristi, ki izhajajo iz njihove rabe, v Evropski uniji, da bi lahko EU v skladu s ciljem, zastavljenim na svetovni ravni, čim prej, najpozneje do leta 2015, ratificirala Protokol.

Biotska raznovrstnost ni pomembna le sama po sebi, ampak zagotavlja tudi različne ekosistemske storitve, kot so čista voda, opraševanje in zaščita pred poplavami, pri čemer imajo vse te storitve pomembno gospodarsko in socialno vrednost.

VEČ INFORMACIJ

Strategija za biotsko raznovrstnost do leta 2020

<http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/2020.htm>

Vizija in krovní cilj EU

Potrditev s strani voditeljev EU z dne 26. marca 2010

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/113591.pdf

Referenčno poročilo EU o biotski raznovrstnosti iz leta 2010

<http://www.eea.europa.eu/publications/eu-2010-biodiversity-baseline>

Akcijski načrt EU za biotsko raznovrstnost iz leta 2006 in ocena iz leta 2010

http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/2010_bap.pdf

Evropski informacijski sistem za biotsko raznovrstnost (BISE)

www.biodiversity.europa.eu

Konvencija o biološki raznovrstnosti

Rezultat desetega srečanja konference pogodbenic, Nagoja, Japonska, oktober 2010

<http://www.cbd.int/cop10/doc/>

Spletna stran Evropske komisije o naravi in biotski raznovrstnosti

http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

Pregledovalnik Natura 2000

<http://natura2000.eea.europa.eu/>

© Evropska unija, 2011

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

doi: 10.2779/37677

Fotografije:

Vodomec, *Alcedo atthis*, David Kjaer

Rdeči apolon, *Parnassius Apollo*, i-Stockphoto

Gozdni slap, i-Stockphoto

Reka Elba, Nemčija, i-Stockphoto

Zelena deva, *Aeshna viridis*, L. van Haeringen

Urad za publikacije

ISBN 978-92-79-20759-4

9 789279 207594